لەدوا شەودا .. یەك دوو قسە … حەیدەر عەبدولڕەحمان

لە دەستپێکی نمایشکردنی ئەلقە سەرەتاییەکانی زنجیرە درامای (دوا شەو) ی دەرهێنەر (کارۆخ ئیبراهیم) بەرهەمەکە زۆر بەتوندی کەوتەبەر شالاوی رەخنەیەکی زۆری جەماوەریی، بەڵام زۆرینەی ئەو رەخنانە، فۆرمێکی زانستیانەو لۆژیکییانەیان وەرنەگرتبوو، کە تێیدا بەرهەمەکە شەن وکەو بکرێ و دەست نیشانی کەمو کوڕییەکانی بکەین و لایەنە نەگەتیف و پۆزەتیلفەکانیشی لەبەرچاو بگرین.

لەهەموو حاڵەتێکا پێویستە ئەو بەرهەمە وەك ئەزموونێك بخەینە ژێر توێژینەوە، ئەوە لەبەرچاو بگرین کە ئەو بەرهەمەو زنجیرە درامای (بەختەبارانە) ی نیاز لەتیفیش لەدایك بووی قۆناغێکی ترن لەقۆناغەکانی درامای کوردی، دوای چەندین ساڵ لەغیابی درامای کوردی و ئەو چەقینە درێژ خایەنە لە دایك بوون، کە بینەر تێیدا دووچاری بێ هیوایی ببوو.

بۆیە پرسی سەرهەڵدانەوەی درامای کوردی بوو بەزەرورە، دەزگا میدیا کارەکانی خستە بەردەم بەرپرسیاریەتێکی ئەخلاقی و نیشتمانی، کە لەبری کڕینی زنجیرەی بیانی و خەرجیەکانی دۆبلاژ کردن، هەوڵی بەرهەم هێنانی زنجیرە درامای کوردی بە باشتر زانرا، بەو هیوایەی بتوانن ئەلتەرناتیف بۆ زنجیرە درامای بیانی دابین بکەن، لەهەمان کاتیشدا بۆشایی غیابی درامای کوردیش پڕ کەنەوەو تینوویەتی بینەری کوردیش بشکێنن.

ئەو دوو دەرهێنەرە (کارۆخ ئیبراهیم) و (نیاز لەتیف) چانسی وەرگرتنی ئەو دەرفەتەیان بەرکەوت و کەوتنە بەردەم تاقیکردنەوەیەکی سەخت، کە چۆن بتوانن لەو دەرفەتەدا دڵی جەماوەر لەخۆیان رازی بکەن و لەئاست ئەو متمانەیە دابن کە هەردوو دەزگای کورد ماکس و ئاڤا بەو دوو دەرهێنەرەیان بەخشی .

بەگوێرەی کارۆخ ئیبراهیم – ئەو دەرهێنەرێکی شانۆیی بووە و لەو بوارەشدا جێگەی متمانەی هەوادارە شانۆییەکانی خۆی بووە، بەڵام بەهۆی ئەو هەلومەرجە ساردو سڕو چەق بەستووەی شانۆی کوردی، بڕیاری دەست هەڵگرتنی لەشانۆی کوردی دا، بۆ ئەوەی کاری دەرهێنانی تەلەفزیۆنی بکا.

بێگومان ئەو بڕیارەش بڕیارێکی سەخت بوو ، چونکە شانۆو تەلەفزیۆن دوو دنیای لێك جودان، هەر یەك لەوان تەمەنێك ئەزموونی دەوێ تابتوانیت ئەرکێکی قورسی وەك دەرهێنانی زنجیرەیەکی 20 ئەلقەیی

بگریتە ئەستۆی خۆت، بۆیە ئەو بڕیارە بۆ ئەو سەرکێشیەکی سەخت بوو. ئەو لەدەستپێکدا پشتی بەچەند بنەمایەك بەست بۆ ئەوەی لەو سەرکێشیەدا سەرکەوتن بەدەست بێنێت

1. هێنانی کاستێکی پرۆفیشنال لەوێنەگرو هونەرکارە تورکییەکان بۆئەوەی زامنی وێنەگرتنی دراماکەی بۆ بکەن، بەوناوەی وێنەگرتن رەگەزی بنەڕەتی درامایەو زامنی بەشێکی زۆری سەرکەوتنی دراماکەی بۆ دە کەن .
2. ئەنجام دانی گرێ بەست لەگەڵ زۆرێك لەهونەرمەندە دیارەکانی کوردستان لەسلێمانی و لە هەولێر، بۆ ئەوەی ئەو ناوە ناسراوو دیارانەی بواری نواندن لەکوردستاندا، هەم ببنە فاکتەرێکی رەونەقداری میدیایی بۆ بەرهەمەکە، هەمیش لەلایەنی نواندن لەبەرهەمەکەدا زامن کەن .
3. هێنانە پێشەوەی نوخبەیەك لەگەنجە کوڕو کچەکان، لەوانەی توانای باشی نواندنیان هەیە و هەندێکی تریان روخساری سەرنج راکێشیان هەبوو، بۆ رەونەق دارکردنی شاشە .
4. دەستەیەك لەمیدیا کارو نەخشەسازو گەنجی لەدەوری خۆیدا کۆ کردەوە، بۆ کاری راگەیاندن وپەیوەندی و راگەیاندن.

هەموو ئەو رەگەزانە بنەمایەك بوون بۆ ئەو پلان و نەخشەیەی دەرهێنەر دایڕشتبوو بۆ ئەنجام دانی کارەکەی.

بەڵام ئەو پرسیارەی دێتە پێشەوە ئەوەیە ئاخۆ بەو هەموو خۆ ئامادە کردنەوە لەئەنجامدا بەرهەمەکە سەرکەوتنی بەدەست هێنا؟ یا تووشی شکستێکی گران بەها بوو؟

من دەڵێم: ئەگەر بەرهەمەکە وەك ئەزموونێکی هونەری وەربگرین دەڵێم: رەنگە بەرهەمەکە وەك شێوە لەگەڵ ئەزموونە رابووردووەکانی درامای کوردی جیاوازی هەبێ، بەڵام ئێمەی کورد خاوەنی نین، کاتێك بۆمان هەبوو دڵمان پێیان خۆش بێت کە ئەو ئەزموونە ئەزموونی دەستی وێنەگرانی خۆمان بوایە، یا کۆمپانیایێکی کوردستان ئەو کوالیتەی دابین کردایە، بۆ نموونە ئێمە لەبەرهەمەکەدا شانازی بەمۆنتاژ دەکەین کە تێیدا گەنجێکی کورد (کاروان زامدار) کاری مۆنتاژی بۆ کردووە.

بۆیە پرسی بەکارهێنانی خیبرەی بیانی لەهەر پرۆژەیەکی هونەری دا، ئەگەرچی کارێکی نا ئاسایی نیە، هەندێ لەدەرهێنەران بۆ کاری سینەمایی و درامی پیادەی دەکەن، بەڵام ئەم هونەرە ناگەڕێتەوە بۆ سەر لێهاتوویی دەرهێنەر، بەڵکو ئەو پرۆسەیە پرۆسەیەکی بازرگانیە، بۆ هەر کەسێك

دەکرێت پارەی بۆ خەرج کات، بەڵام لەهەندێ حاڵەتیشا زیان بەخشە، چونکە ئەو ستافە مۆرکی تایبەتی خۆیانیان هەڵگرتووە، ستایلی ئەوان لەهەر بەرهەمێکدا بەکار بێت دەناسرێتەوەو دەزانرێ کە ئەو ستایلە ستایلێکی تورکیە، بۆیە بایەخێك بۆ مۆرکی نیشتمانی و نەتەوەیی تێ بەجێ ناهێڵێ و هونەری خۆیشت بە سەردا فەرز دەکات.

بەڵام خۆ تۆش نەتەوەیەکی پێت خۆشە بەدراما، بە سینەما، بە شانۆ، بە موزیك، خزمەت بە کولتووری نەتەوەکەی خۆتەوە بکەیت، ئەو کولتوورە لەو کەناڵە هونەرییانەوە بەجیهان بگەینیت، ئەگەر سبەینێ ئەو زنجیرەیە بەزمانێکی غەیرە کوردی تەرجەمە یا دۆبلاژ کرا، ئەو غەیرە کوردە لەڕێگەی دراماکە ئاشنا بەزۆر لەسیما نەتەوەییەکانی تۆ بێت، نەك وا بزانێ بەرامبەر بەدرامایێکی تورکی دانیشتووە، ئەی کەواتە ئێمە چیمان کرد؟ بەپارەو خەرجی خۆمان بچین خزمەتی تورك بکەین ؟

کارۆخ لەنەخشە پلانەکەی خۆیدا بیری بۆلای گەلێك بابەت چووە ببنە فاکتەر بۆ سەرکەوتنی بەرهەمەکەی، تەنیا شتێك نەبێت کە بۆتە فاکتەری هەموو ئەو ئاسەوارە نەگەتیفانەی ڕووبە ڕووی دراماکە بۆتەوە، ئەویش کاری نووسین و سیناریۆی زنجیرە دراماکەیە!

کارۆخ نووسەر نیە،کەچی لەهەستیارترین کاتدا بۆتە کەسێکی خۆ پەرست و بەرژەوەند پەرست بۆ ئەوەی هیچ ئەزموونێکی هەبێت لەبواری نووسین و سیناریۆ و تێکستی درامی ، ئەو ئەرکەی خستۆتە سەر شانی خۆی، ئەو ئامادە بوو بۆ هەموو کارە هونەرییەکانی تر دەست کراوە بێت، ئەو کاستە هونەرییە لەتورکیا بێنێ و هونەرمەندانی هەولێرو سلێمانی لەیەك بەرهەمدا کۆ کاتەوە، بەڵام ئامادە نەبوو نووسەرو سیناریستێك بۆ بەرهەمەکەی دابین بکات، بەو هۆیەوە ڕووبەڕووی هەموو ئەوکێشانە بۆتەوە کە لە دراماکەدا هەیە، چونکە سەرچاوەی گشتی هەموو گرفتەکانی ئەو زنجیرەیە، کەم و کوڕیەکانی دەقە کەهەموو ماندوو بوون و خەرجی و ئاواتەکانی بینەری بەهەدەر دا.

ئەو پرسی دەقی بەپرسێکی زۆر لاوەکی وەرگرتووە و هیچ بایەخێکی پێ نەداوە، کەچی کۆمپانیا بیانیەکان کاتێ دەیانەوێت دەق ئامادە کەن، گرنگترین شت بەلای ئەوانەوە دەقە، بۆ نووسینی زنجیرەکان چەندین نووسەرو چەندین سیناریۆ نووس کاری بۆ دەکەن، هەندێکیان ڕۆژانە لەگەڵ ستاف دا دەمێننەوە بۆ هەندێ چارەسەری درامی لەکاتی وێنە گرتندا،

هەر هەمووشیان کەسانی شارەزاو پسپۆرن لەبواری خۆیاندا.
ئەوانن دیمەن و گرێ ی درامی وروژێنەر دروست دەکەن و چارەسەری بۆ دادەنێن، ئەگەرنا بە تەنیا کەسێك چۆن 300 ئەلقە ئامادە دەکرێت .چ زنجیرە درامایەکی 20 ئەلقەیی هەیە ئەرکی نووسین و دەرهێنان و بەرهەم هێنان بگرێتە ئەستۆی تەنیا کەسێکی بێ ئەزموون لە نووسین ، بێ ئەزموون لە دەرهێنانی تەلەفزیۆنی، بێ ئەزموون لەبەرهەم هێنان ؟

هەتك کردنی زمان :

سەرکێشیەکانی کارێخ هەر تەنها بەسەر ئاستی دراماکە نەشکاوەتەوە، بەڵکو زمانی کوردیشی هەتك کردووە، کە بینەر نازانێ بەو پەرش و بڵاویەو سەرلێ شێوانەی دیالیکت، ئەو ئەکتەرانە خەڵکی کوێن؟ بۆ هەندێکیان نیوەی رستەی دایەلۆگەکانیان سلێمانیەو نیوەکەی تری رستەکەی هەولێریە؟ بۆ جیاوازی دیالیکت لە نێوان باوك و کچ ، خوشکو برادا هەیە؟
بۆ ئەوەندە بە سووکی و بێ بایەخی تەماشای زمان بکرێت کە ناسنامەی نەتەوەییتە؟
لەجێگەی تر بۆ پاراستنی تێکست لەهەڵەی زمان بەلانی کەمەوە سێ سەرپەرشتیاری زمانەوانی بۆ دادەندرێت بۆ پێداچوونەوە بە تێکست لەچەندین لایەندا ..

ئامانج و فەلسەفەی دراماکە:

ئەو بێ ئەزموونیە وای لە نووسەر کردووە لەکاتی نووسین دا ئامانج و فەلسەفەی بەرهەمەکەی دیاری نەکات، نەتوانێ لوکێشن و دیمەن و رووداوەکان، بەئاراستەیەکی دیاری کراودا بۆ خزمەتکردنی ئامانجی زنجیرەکە بەرجەستە بکات.
ئەو لەتاوەرێکی باڵاوە دەڕوانێتە خوارەوەو و دەچێتە ناو ژیانی بورژواو سەرمایەدارو بزنس مانەکان و ئەو ژیانە باق و بریقەدارانەی ئەوان لەکۆشك و تەلارو کۆمپانیا بازرگانیەکانیان دەخاتە روو، ئەوەندەی بەلایەوە گرنگە کامێرا بۆ خزمەتی نمایشکردنی باڵەخانە بڵندەکانی ئەوان و لوکێشنەکانی سپۆنسەر تەرخان بکرێت، ئەوەندە هەوڵەکانی بۆ تێر کردن و گەیاندنی ئامانجی دراماکە تەرخان نەکرا، بۆیە پرسی بازرگانی کردن بە بەرهەمەکە زۆر بە زەقی لە رێکلامەکانی زنجیرەکە بۆ ئەو کۆمپانیایانە دەردەکەوێت.

واقعێکی مزەییەف

لە پەنای ئەوەدا، دەرهێنەر پەردەپۆشی لەواقعێکی تاڵی کۆمەڵایەتی دەکات، واقعێکی مزەیەفی ئەمڕۆی کوردستان نیشان

دەدات، وەك ئەوەی كوردستان تەنیا كێشەی خاوەن كۆمپانیا زەبەللاح و مافیا بازرگانەكانی هەبێت، بەشێوەیەك لە واقیعە راستەقینەكە دوور دەكەوێتەوە، بینەر وا هەست بكات، ئەوەی دەیبینی كوردستان نیەو هیچ پەیوەندیشی نەبە كوردستان و نە بەخەڵكەكەشیەوە هەیە!

پرسیارەكە ئەوەیە ئایا ئەو دیمەنانە چی پێشكەش بەكۆمەڵگای كوردی دەكەن؟ دەیەوێ چیان پێ بڵێ ؟

ئیدی (شێوە) كە رووی دەرەوەی زنجیرەكەیە لەسەر ئەو بناغە داڕماوە لەبیرو ئامانج و دامەزراوە.

جاران لەسەردەمی كلاسیك و رە شو سپی دا (شێوە) بوونی نەبوو، بەڵام چونكە ناوەڕۆك هەبوو، لە چوارچیوەی ئاماجێكی سیاسی و كۆمەڵایەتی و كۆمێدی دا بەرجەستە دەكرا، وەرگری خۆیان هەبوو، كە تا ئێستاكەش دوای تێپەڕ بوونی دەیان ساڵ، خەڵكی تامەزرۆی بینینی دراماكانی ئەو دەمەی وەك جەنابی موفەتیش، تاپۆ هەقی چیە، لانەوازان، پیسكەی تەڵ پیرن.

كەواتە ناوەڕۆك لەشێوە گرنگترە، بەڵام هەردوكیان بە یەكەوە هاوكێشەكە تەواو دەكەن، ئەوەی ناوەڕۆكە بەركەوتەی لەسەر بیرو خەیاڵ و عەقل هەیە، بەڵام شێوە تەكنیكێكە تەنیا بۆ جوانكاریی و هەڵخەڵەتاندنی چاوە، شێوە بەهەموو تەكنیك و كوالیتە رەنگاو رەنگەكانییەوە هیچ ناهێنێ، ئەگەر لە خزمەتی ناوەڕۆكدا نەبێت.

هەر ئەو كێشەیەی نێوان ناوەڕۆك و شێوەیە زنجیرە دراما توركیەكانی سووك و بێ بەها كردووە، كە ئێستا ئێمە دەمانەوێت لەدوا شەودا لاسایان بكەینەوە، كۆمەڵگاكەمان وەك كۆمەڵگای توركی نیشان بدەین، چەندین دیمەن لەسەرجێیی گەنجەكانمان لەگەڵ سۆزانیەكان بەرووتی نیشان بدەین، ئافرەت هان بدەین بۆ بەڕەڵڵایی و جگەرە كێشان، ئافرەت لەخێزان دابڕێنین و هەر یەكەو بەتەنیا لەباڵەخانەیەكی جیا بژین بۆ رابواردن، هەندێكی دیكەیان بكەین بەسەرۆك مافیاو پیاوەكان بفڕێنن ،ئەمانە ئەگەر تەقلیدی كۆمەڵگای توركی نەبن چین؟

چونكە ئامانج لە سیناریۆكەدا ونە، ئاراستەی بەڕێوەچوونی رووداوەكانیش شێواوە، ئەگەر دوای بیست ئەلقە لەهەزار بینەر بپرسی ئەو درامایە باسی چیت بۆ دەكات ؟ رەنگە 10 بینەری ئاسایی شتێ لە هێڵی درامی و ئایدۆلۆژی دراماكە تێ نەگەیشتبێ، ئەوەندە نەبێت كۆمەڵگایێكی توندو تیژ دەبینێت، كە هەمووی هەر بازرگانە و هەر یەكەیان لە رەئیس عەسابەیەك دەچێ، كۆمەڵێ پیاو لەشێوەی مافیا دەوری ئەو بازرگانانەی

داوه، كارى كوشتن و بڕين و فڕاندنيان پێ دەكەن، خەڵكى وەك تەحسينى كاسب كار لە شوێنى تايبەتى وەك ئەمنى عامە تەعزيب دەدەن و لەخوێنى سوور دەكەن، بەگوناهى ئەوەى كچێك خانووەكى لێ كڕيوە و ناونيشانەكەى لەو پياوە بۆ ئاگايە داوا دەكەن ! بەدەيان ديمەنى تر لە كوشتن و فڕاندن و تەعزيب دان و چاو بەستنەوەى كچان، بۆ ئەوەى ئەو هەموو ئيرهابە هيچ پاساوێكيان هەبێت .

ئەوەندەش رووداوەكانى فڕاندنى كچان و هێنان و بردنيان بۆ نەخۆشخانەو دەرهێنانيان دووبارەو سێ بارە دەبێتەوە، وايان لێ دێت رووداوەكان كاڵ ببنەوەو هيچ تام و چێژێك نەبەخشن .

كێشە لەو نێوەندە ئەوەيە كە دەرهێنەر تواناى دروست كردنى گرێ ى درامى و چارەسەركردنيانى پێ نيە، بەدەورى چەند رووداوێكى روو كەش دا لە بازنەيەكى داخراودا دەسوڕێتەوە، بۆ ئەوەى هەست بە پێشەوەچوونى ريتمى دراماكە بكەيت.

ئەكتەر:

بێگومان ئاسەوارە نەگەتيفەكانى دەرهێنان هەر تەنها بەسەر رووداوەكاندا بە جێ ناَمێنێ، بەڵكو كار دەكاتە سەر ئەكتەريش، كە نەتوانێت كاراكتەرەكەى خۆى وەك پێويست بناسێ و شوێنى خۆى لە جوگرافياى دراماكەدا پێ بزانێ، ئەگەرنا ئەو ئەكتەرانەى لەو درامايەدا بەشدارن كۆمەڵێ ئەكتەرى بە ئەزموونن، لەچەشنى شەماڵى عەبە رەش، ئيبراهيم حەكيم، سەلام كۆيى، خەرمان هيرانى، پێشڕەو حسين، يونس حەمە كاكە، فرمێسك مستەفا، ناسر حەسەن، شادان فوئاد.كە هەر يەك لەوان لە رابووردووا، داهێنانى خۆيانيان هەبووە، بەڵام لەو بەرهەمەدا ئەوانە نەبوون كە ئێمە پێشتر ناسيومانن و دەرهێنەر نەيتوانى قۆرخى دەسەڵاتى هونەريى ئەوان بكا وەك پێويست، ئەوانيش گيرودەى دەقێكى سەقەت بوون، كە نەتوانن لە چوارچيوەى ئەو دەقەدا دەرچن، دەقێك كە پڕ بێ لەگرژى، ئەكتە ر ناچار دەكات نواندنێكى گرژ بكات، نەتوانێ فۆرمى نواندنى خۆى بگۆڕێت.

هەروا لەدوا شەودا كۆمەڵێ ئەكتەرى گەنجى وەك (رۆژە فايەق، ژيا فەرهاد، ئاكام تاهير، محەمەد تاهير، سۆران ئيبراهيم، ترێ فاتيح ، ژاڵە، كەنار سەرچڵ، بژار سەعدى، شادى ئارام ،رزگار زاهير، هاوكار سەعدى، هۆشەنگ خۆشناو،بەشدارن، تواناى باشى خۆيان نيشان دەدا لەنواندندا،ئەگەر دەرهێنەر ئاراستەيەكى دروستى ئەكتەرەكانى خۆى كردايە بۆ تێگە يشتن لە كاراكتەرەكانيان.

ئەو ئەکتەرانە زۆرینەیان نواندنێکی پۆلیسیان دەکرد، وەك ئەوەی پیاوی ئەمن و هەواڵگری و پۆلیس بن، نەك پیاوی بازرگان، زۆرینەیان ببوون بەئەمن و لێکۆڵەرەوەی تاوان، بەتایبەت ئاکام تاهیر کە وەك پیاوی پۆلیس و لێکۆڵەرەوە نواندنی دەکرد، نەك وەك کوڕە بازرگانێك .

دەبوا دەرهێنەر لەو ئەکتەرە لاوانە بگەینێ کە ئەوان لە درامایێکی پۆلیسی دا کار ناکەن، ئەوان شتێکی ترن، بۆیە پێویست بەو نواندنە موستەنەعە ناکات کە دەیکەن و فۆرمێکی ناسروشتی و نا واقیعی دەبەخشن..بۆیە من هەستم کرد دەرهێنەر بایەخێکی ئەوتۆی بەپرسی نواندن نەداوە، جگە لە پرۆڤەیەکی رووکەش نەبێت .

لە دیمەنەکانی کۆتایی دا چەند گۆرانیەك بە دەنگی عەبدولقەهار زاخۆیی بۆ راکێشانی سۆزی بینەر خرابوونە ناو رووداوەکان، بەدەنگێکی خۆش و لوکێشنێکی سەرنج راکێش، بەڵام لەکلیپ دەچوون، جگە لەوەی هەموو گۆرانیەکان کەوتبوونە دوا ئەلقەکان، وا باشتر بوو لەنێوان ئەلقەکاندا پارچە پارچە بکرابونایە، نەك هەموو گۆرانیەکان لە کۆتایی دا پەخش بکرێن .

ئەنجام: ئەم ئەزموونەی کارۆخ ئیبراهیم ـ وێڕای هەموو سەرنج و تێبینیەکان تەکانێك بوو بۆ زیندوو کردنەوەی درامای کوردی، دەکرێ لە ئایندەدا سوود لەکەم و کورتیەکانی وەرگرین و درامای کوردی بە ئاراستە راست و دروستەکەی خۆیەوە بخەینە سەرپێ .